

Anna Kleiber

Analiza preferencji czytelniczych w placówkach Biblioteki Raczyńskich objętych udostępnianiem w systemie Horizon

---

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 3/3, 41-58

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANNA KLEIBER
Biblioteka Raczyńskich

ANALIZA PREFERENCJI CZYTELNICZYCH W PLACÓWKACH BIBLIOTEKI RACZYŃSKICH OBJĘTYCH UDOSTĘPNIANIEM W SYSTEMIE HORIZON

Wstęp

Czytanie jest niezwykle ważnym procesem, który nie tylko dostarcza rozrywki i wiedzy, ale również stymuluje rozwój mózgu, wzbogaca słownictwo oraz uczy wrażliwości. Mimo odnotowanego w ostatnich latach spadku czytelnictwa, nadal są osoby, które chętnie czytają i korzystają z bibliotek. Aby wyjść naprzeciw ich preferencjom, warto poznać tytuły najczęściej wypożyczanych książek oraz filmów. Umożliwił to wprowadzony do Biblioteki Raczyńskich (BR) system Horizon¹, dzięki któremu – w przeciwieństwie do tradycyjnego sposobu sporządzania statystyk – można przeprowadzić bardziej szczegółową analizę udostępnień zbiorów, w tym np. wskazać częstotliwość wypożyczeń najpoczytniejszych tytułów.

Materiał i metodyka badań

Wyniki przeprowadzonych badań prezentują po dziesięć najczęściej wypożyczanych książek z placówek BR, w których udostępnianie odbywa się poprzez system Horizon. Są to: Centralna Wypożyczalnia oraz cztery filie: F2, F3, F14, F27². Ponieważ filmy cieszą się dużym powodzeniem, wskazano także najchętniej oglądane tytuły w przypadku

1 System Horizon w Bibliotece Raczyńskich zaczęto stosować w roku 1998. Pierwszą placówką, która rozpoczęła pracę w tym systemie była Centralna Wypożyczalnia (rok 2000), a następnie Filie: F2, F3, F14 i F27. Od stycznia 2011 moduł udostępniania wprowadzono w Filiach nr: 18/9 i 12/46.

2 BR w dniu 31.12.2009 roku liczyła 56 placówek, wliczając: Bibliotekę Główną, 49 filii bibliotecznych (19 dla czytelników dorosłych, 12 dla dzieci i młodzieży oraz 18 dla dzieci, młodzieży i dorosłych), Centralną Wypożyczalnię, Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza, Pracownię-Muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego oraz Ośrodek Dokumentacji Wielkopolskiego Środowiska Literackiego, Mieszkanie-Pracownię Kazimierzy Iłakowiczówny, Izbę Pamięci Jerzego Pertka, Oddział Biblioteki Raczyńskich – Pałac w Sapowicach.

fili posiadających je w swoich zbiorach. Dane przedstawiają najczęściej wypożyczane tytuły od momentu uruchomienia modułu udostępniania w systemie Horizon w badanych placówkach do 30 czerwca 2010 roku.

Charakterystyka badanych placówek

Centralna Wypożyczalnia (CW) – liczba pozycji udostępnianych w CW³ to ponad 19 tysięcy woluminów o profilu humanistycznym⁴. Księgozbiór przeznaczony jest przede wszystkim dla studentów oraz uczniów szkół średnich, szczególnie maturzystów czy też uczestników szkolnych olimpiad przedmiotowych. Podstawowe działy nauki reprezentowane przez zbiory CW to: językoznawstwo, literaturoznawstwo, historia literatury polskiej i obcej, historia powszechna, historia Polski, psychologia, pedagogika, filozofia, socjologia, religioznawstwo, antropologia, kulturoznawstwo, nauki polityczne, prawo oraz naukoznawstwo. Oferta obejmuje także lektury szkolne dla licealistów, opracowania i omówienia poszczególnych epok literackich czy wybranych tytułów z kanonu literatury pięknej oraz literaturę popularnonaukową, podejmującą tematykę związaną z teoretycznymi aspektami współczesności, takimi jak np. globalizacja czy problemy społeczne.

Filia nr 2 (placówka dla czytelników dorosłych oraz młodzieży i dzieci)⁵ – oferta obejmuje około 32 tysięcy tytułów dla czytelników dorosłych oraz 8 tysięcy dla dzieci i młodzieży⁶. W zbiorze znajdują się: literatura piękna oraz popularnonaukowa z różnych dziedzin wiedzy, księgozbiór podręczny (encyklopedie, słowniki, leksykony), lektury szkolne i ich opracowania; wyodrębniono także piśmiennictwo na temat rodzajów, przyczyn i skutków uzależnień oraz sposobów walki z nimi (alkoholizm, narkomania, uzależnienie od nikotynizmu). Filia oferuje też prasę: codzienną, tygodniki, dwutygodniki i miesięczniki, dla dzieci i młodzieży, a także multimedia – filmotekę oraz książki mówione na CD.

Filia nr 3 (placówka dla dorosłych)⁷ – liczba oferowanych woluminów liczy około 19,5 tysiąca⁸, wśród których znajduje się bogata oferta książek dotycząca historii starożytnej, literatury pięknej, literatury popularnonaukowej z różnych dziedzin wiedzy oraz księgozbiór podręczny (słowniki, encyklopedie, leksykony). Czasopisma to: dzienniki, tygodniki, miesięczniki oraz inne periodyki. W swoich zbiorach filia posiada także multimedia.

3 Wprowadzanie rekordów CW do systemu Horizon rozpoczęto 17.04.1998 roku.

4 Stan z dnia 15.09.2010. Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

5 Wprowadzanie rekordów F2 do systemu Horizon rozpoczęto dla: czytelników dorosłych – 19.05.2006 roku; dzieci i młodzieży – 06.03.2008 roku.

6 Stan z dnia 15.09.2010. Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

7 Wprowadzanie rekordów F3 do systemu Horizon rozpoczęto 18.10.2007 roku.

8 Stan z dnia 15.09.2010. Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

Filia nr 14 (placówka dla dorosłych oraz młodzieży i dzieci)⁹ – oferuje około 25 tysięcy pozycji dla czytelników dorosłych oraz 8,5 tysiąca dzieł dla dzieci i młodzieży¹⁰, na które składają się: literatura piękna i popularnonaukowa z różnych dziedzin wiedzy, księgozbiór podręczny (encyklopedie, słowniki, leksykony), lektury szkolne dla dzieci i młodzieży, a także ich opracowania. W tej placówce, podobnie jak w F2, wyodrębniono księgozbiór na temat rodzajów, przyczyn i skutków uzależnień (alkoholizm, narkomania, nikotynizm) oraz sposobów walki z nimi. W filii znajduje się też zbiór 345 książek rosyjskojęzycznych z różnych dziedzin, będący darem rządu Federacji Rosyjskiej. Do czasopism należą: prasa codzienna, tygodniki, dwutygodniki i miesięczniki oraz tytuły dla dzieci i młodzieży. Zgromadzono też rozbudowaną filię.

Filia nr 27 (placówka dla dorosłych oraz młodzieży i dzieci)¹¹ – liczba woluminów wynosi około 17 tysięcy dla dorosłych i 3,4 tysiąca dla czytelników młodszych¹². Są to: literatura piękna dla dzieci i dorosłych, literatura popularnonaukowa z różnych dziedzin wiedzy, księgozbiór podręczny (słowniki, encyklopedie, leksykony), lektury szkolne i ich opracowania, multimedia oraz czasopisma: dzienniki, tygodniki, miesięczniki i inne periodyki.

Cz. 1. Placówki dla czytelników dorosłych¹³

Wyniki

Dziesięć tytułów najchętniej wypożyczanych w CW to lektury, ich opracowania oraz pozycje pomocne w przygotowaniu się do matury bądź służące studiowaniu.

Najczęściej wypożyczaną książką był *Weiser Dawidek* Pawła Huelle – 66 udostępnień, następnie – po 59 wypożyczeń – *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza oraz *Zbrodnia i kara* Fiodora Dostojewskiego. *Problemy teorii literatury* oraz *Białego kruka* Andrzeja Stasiuka wypożyczono – 57-krotnie; 56 razy sięgano po *Poetykę i okolice* Michała Głowińskiego oraz *Teatr. 1* Tadeusza Różewicza, a 55-krotnie udostępniano: *Trans-Atlantyk* Gombrowicza, *W poszukiwaniu istoty języka...* Romana Jakobsona oraz *Kwiaty zła: wybór* Charles'a Baudelaire'a (zob. tab. 1).

9 Wprowadzanie rekordów F14 do systemu Horizon rozpoczęto: dla czytelników dorosłych - 02.05.2006 roku; dzieci i młodzieży - 07.01.2008 roku.

10 Stan z dnia 15.09.2010; źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

11 Wprowadzanie rekordów F27 do systemu Horizon rozpoczęto: dla czytelników dorosłych - 04.04.2006 roku; dzieci i młodzieży - 05.03.2008 roku.

12 Stan z dnia 15.09.2010; źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

13 Z placówek dla czytelników dorosłych mogą korzystać osoby, które ukończyły 14 rok życia, więc rozdział ukazuje preferencje czytelnicze nie tylko osób dorosłych.

Tabela 1. Najczęściej wypożyczane książki w CW¹⁴

Lp.	Tytuł książki / Autor	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>Weiser Dawidek</i> / Paweł Huelle	66	F2, F14, F27
2.	<i>Ferdynand</i> / Witold Gombrowicz; red. naukowa tekstu Jan Błoński	59	F2, F3, F14, F27
3.	<i>Zbrodnia i kara</i> / Fiodor Dostojewski; przeł. Czesław Jastrzębiec-Kozłowski; oprac. Józef Smaga	59	F2, F3, F27
4.	<i>Biały kruk</i> / Andrzej Stasiuk	57	F14
5.	<i>Problemy teorii literatury. Ser. 1, Prace z lat 1947-1964</i> / [wyboru prac dok. Henryk Markiewicz]	57	F3
6.	<i>Poetyka i okolice</i> / Michał Głowiński	56	-
7.	<i>Teatr. 1</i> / Tadeusz Różewicz; wyboru dokonał autor, wstępem poprzedził Józef Kelera	56	F2, F3, F14, F27
8.	<i>Trans-Atlantyk</i> / Witold Gombrowicz	55	F2, F3, F14, F27
9.	<i>W poszukiwaniu istoty języka: wybór pism. 1</i> / Roman Jakobson; wybór, red. nauk. i wstęp Maria Renata Mayenowa	55	-
10.	<i>Kwiaty zła: wybór</i> / Charles Baudelaire; oprac. i wstępem opatrzył Mieczysław Jastrun ; [tł. z fr. Antoni Lange et al.]	55	F3, F14

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

Najczęściej wypożyczane książki z księgozbioru Filii nr 2 należały do beletrystyki – były to romanse. Najchętniej – 28 razy – udostępniano takie tytuły jak: *Marzenia* Jill Barnett oraz *Pod naporem uczuć* Bertrice Small, 27-krotnie wypożyczono: *Cnotę* Jane Feather, *Magnolię* Diany Palmer, *Pocałunki* Elizabeth Thornton oraz *Wygrane szczęście* Mary Jo Putney. Takie książki jak: *Piękność w błękanie* Nicole Byrd [pseud. zbiorowy], *Wymyślne zachcianki* Susan Elizabeth Phillips, *Obietnica w pocałunku* Stephanie Laurens i *Ścigana* Veronici Sattler wypożyczono nieznacznie rzadziej – po 26 razy (zob. tab. 2).

14 Moduł udostępniania uruchomiono 02.10.2000 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

Tabela 2. Najczęściej wypożyczane książki w Filii nr 2¹⁵

Lp.	Tytuł książki /Autor	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>Marzenia</i> / Jill Barnett	28	F27
2.	<i>Pod naporem uczuć</i> / Bertrice Small	28	F27
3.	<i>Cnota</i> / Jeane Feather	27	-
4.	<i>Magnolia</i> / Diana Palmer	27	-
5.	<i>Pocatunki</i> / Elizabeth Thornton	27	F14, F27
6.	<i>Wygrane szczęście</i> / Mary Jo Putney	27	-
7.	<i>Piękność w błękie</i> / Nicole Byrd	26	-
8.	<i>Wymyślne zachcianki</i> / Susan Elizabeth Phillips	26	F14
9.	<i>Obietnica w pocatunku</i> / Stephanie Laurens	26	-
10.	<i>Ścigana</i> / Veronica Sattler	26	-

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

Filia nr 2 oferuje także szeroką gamę filmów. Największym zainteresowaniem cieszyły się następujące pozycje: *Nie kłam kochanie*, *Diabeł ubiera się u Prady* oraz *Noc w muzeum* (odpowiednio 71, 69 oraz 66 wypożyczeń) (zob. tab. 3).

Filia nr 3 dysponuje księgozbiorem przeznaczonym tylko dla czytelników dorosłych, ale w przeciwieństwie do pozostałych filii nie ma w swojej ofercie filmów. Najczęściej wypożyczanymi pozycjami były: *Kultura szlachecka w Polsce: rozkwit - upadek - relikty* Janusza Tazbira, oraz *Zagubiona przeszłość* Jodi Picoult, po które sięgnięto 31 razy, następnie – 29-krotnie – wypożyczano *Ponte Vecchio: Stary Most* M.M. Lampone oraz *Noc poślubną* Jayne Ann Krentz. Najrzadziej (22-krotnie) wypożyczono *Empirowy pasjans* Waldemara Łysiaka i *Amazonię* James Rollins (zob. tab. 4).

15 Moduł udostępniania uruchomiono 02.01.2009 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

Tabela 3. Najczęściej wypożyczane filmy w Filii nr 2¹⁶

Lp.	Tytuł filmu/Reżyser	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>Nie kłam kochanie!</i> / reż. Piotr Weresniak	71	F14
2.	<i>Diabeł ubiera się u Prady</i> / Fox 2000 Pictures presents; directed by David Frankel	69	F14
3.	<i>Noc w muzeum</i> / Twentieth Century Fox presents; dir. by Shawn Levy	66	F14
4.	<i>Mamma mia!</i> / reż. Phyllida Lloyd	63	F14
5.	<i>Lejdis</i> / reż. Tomasz Konecki	62	F14
6.	<i>Pachnidło: historia mordercy</i> / reż. Tom Tykwer	60	F14
7.	<i>Piraci z Karaibów. [3], Na krańcu świata</i> / reż. Gore Verbinski	58	F14
8.	<i>Skarb narodów 2: Księga tajemnic</i> / reż. Jon Turteltaub	58	F14
9.	<i>Indiana Jones i Królestwo Kryształowej Czaszki</i> / reż. Steven Spielberg	58	F14
10.	<i>Pokuta</i> / reż. Joe Wright	57	F14

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

Podobnie jak w przypadku Filii nr 2, najchętniej wypożyczanymi książkami w Filii nr 14 były romanse. Najczęściej, bo 47 razy, udostępniano następujące tytuły: *Na zawsze* Judith McNaught oraz *Wielką namiętność* Jayne Ann Krentz. Po *Perły* Jill Barnett i *Między występkiem a miłością* Mary Balogh sięgnięto 46 razy (zob. tab. 5).

Trzema najchętniej wypożyczanymi filmami w oddziale dla dorosłych Filii nr 14 były: *Diabeł ubiera się u Prady* – 141 wypożyczeń, *Pachnidło: historia mordercy* – 114 oraz *Casino Royale* – 107 (zob. tab. 6).

Autorką, której książki cieszyły się powodzeniem – zarówno w F2 jak i F14 – była Barnett – F2 (*Marzenia*), F14 (*Perły*) (zob. tab. 2, 5), natomiast popularną autorką, której książki wypożyczano w F3 oraz F14 była Krentz – F3 (*Noc poślubna*), F14 (*Wielka namiętność*) (zob. tab. 4, 5).

16 Moduł udostępniania uruchomiono 02.01.2009 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

Tabela 4. Najczęściej wypożyczane książki w Filii nr 3¹⁷

Lp.	Tytuł książki/Autor	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>Kultura szlachecka w Polsce: rozkwit – upadek – relikty</i> / Janusz Tazbir	31	CW, F14, F27
2.	<i>Zagubiona przeszłość</i> / Jodi Picoult	31	F2, F14, F27
3.	<i>Ponte Vecchio: Stary Most</i> / Maria Malina Lampone	29	F14
4.	<i>Noc poślubna</i> / Jayne Ann Krentz	29	-
5.	<i>Miłość i Ludwik XIV</i> / Antonia Fraser; przekł. Norbert Radomski.	26	F14
6.	<i>Joga dla kobiet: asany na różne etapy życia kobiety i do ćwiczeń z dzieckiem</i> / Estefania Martinez Nussio	25	-
7.	<i>Floryda story</i> / Krystyna Nepomucka	24	F14
8.	<i>Nie odstępaj ode mnie</i> / Elizabeth Strout	23	F27
9.	<i>Empirowy pasjans</i> / Waldemar Łysiak	22	F2, F14, F27
10.	<i>Amazonia</i> / James Rollins	22	F2, F14

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

Analiza udostępnionych filmów wykazała, że *Diabeł ubiera się u Prady*, *Pachnidło: historia mordercy* oraz *Noc w muzeum* były chętnie wypożyczane zarówno przez czytelników Filii nr 2, jak i Filii nr 14. *Diabeł ubiera się u Prady* w F14 wypożyczony był 141 razy i tym samym był najczęściej udostępnianym tam filmem, natomiast w F2 sięgano po niego 69 razy i częstość jego wypożyczeń była na drugim miejscu, zaraz za filmem *Nie kłam kochanie* (71-krotnie; zob. tab. 3, 6).

17 Moduł udostępniania uruchomiono 02.11.2009 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

W Filii nr 27 bardzo popularnym tytułem była książka *W pierścieniu ognia* Suzanne Collins (17 wypożyczeń), następnie *Autobiografia na czterech łapach, czyli Historia jednej rodziny oraz psów, kotów, krów, koni, jeży, słoni, węży ... i ich krewnych* Doroty Sumińskiej (14 udostępnień). Pierwsza z książek zaklasyfikowana jest do beletrystyki, a druga do książek popularnonaukowych. Kolejne chętnie wypożyczane pozycje również należały do beletrystyki, za wyjątkiem *Plastusiowej mamy: wspomnień o Marii Kownackiej* (zob. tab. 7).

Tabela 5. Najczęściej wypożyczane książki w Filii nr 14¹⁸

Lp.	Tytuł książki/Autor	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>Na zawsze</i> / Judith McNaught	47	F2, F27
2.	<i>Wielka namiętność</i> / Jayne Ann Krentz	47	F2
3.	<i>Perty</i> / Jill Barnett	46	F2, F3, F27
4.	<i>Między występkiem a miłością</i> / Mary Balogh	46	F3, F27
5.	<i>Ostatni walc</i> / Mary Balogh	45	F27
6.	<i>Uwieść aroganta</i> / Adrienne Basso	44	F27
7.	<i>Ulica przeznaczenia</i> / Emilie Richards	44	F2
8.	<i>Rodzinne szmaragdy</i> / Nora Roberts	44	F2, F27
9.	<i>Zgubione, znalezione</i> / Jayne Ann Krentz czyli Amanda Quick pod prawdziwym nazwiskiem	44	F3,F27
10.	<i>Odległe brzegi</i> / Kristin Hannah	44	-

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

18 Moduł udostępniania uruchomiono 02.01.2008 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

Tabela 6. Najczęściej wypożyczane filmy w Filii nr 14¹⁹

Lp.	Tytuł filmu/Reżyser	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>Diabeł ubiera się u Prady</i> / Fox 2000 Pictures presents; directed by David Frankel	141	F2
2.	<i>Pachnidło: historia mordercy</i> / reż. Tom Tykwer	114	F2
3.	<i>Casino Royale</i> / Albert R. Broccoli's Eon Productions presents	107	F2
4.	<i>Labirynt Fauna</i> / written, prod. and dir. by Guillermo del Toro	106	F2
5.	<i>Niczego nie żałuję</i> / scen. i reż. Olivier Dahan	106	F2
6.	<i>Noc w muzeum</i> / Twentieth Century Fox presents; dir. by Shawn Levy	104	F2
7.	<i>Borat: podpatrzone w Ameryce, aby Kazachstan rósł w siłę, a ludzie żyli dostatniej</i> / Twentieth Century Fox presents	101	-
8.	<i>Kod da Vinci</i> / Columbia Pictures and Imagine Entertainment	99	-
9.	<i>Apocalypso</i> / reż. Mel Gibson	99	F2
10.	<i>Testosteron</i> / reż. Tomasz Konecki, Andrzej Saramonowicz	98	F2

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

Tabela 7. Najczęściej wypożyczane książki w Filii nr 27²⁰

Lp.	Tytuł książki/Autor	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>W pierścieniu ognia</i> / Suzanne Collins	17	F2, F3, F14
2.	<i>Autobiografia na czterech łapach, czyli Historia jednej rodziny oraz psów, kotów, krów, koni, jeży, słoni, węży... i ich krewnych</i> / Dorota Sumińska	14	F2, F3, F14

19 Moduł udostępniania uruchomiono 02.01.2008 roku.

20 Moduł udostępniania uruchomiono 04.01.2010 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

Lp.	Tytuł książki/Autor	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
3.	<i>Zaginiony symbol</i> / Dan Brown	13	F2, F3, F14
4.	<i>Chińczyk</i> / Henning Mankell	12	F2, F3, F14
5.	<i>Zamek z piasku, który runął</i> / Stieg Larsson	12	F2, F3, F14
6.	<i>Pod szczęśliwą gwiazdą</i> / Linda Lael	11	F2
7.	<i>Księżyc w nowiu</i> / Stephenie Meyer	11	F2, F3, F14
8.	<i>Igrzyska śmierci</i> / Suzanne Collins	11	F2, F3, F14
9.	<i>Gospoia prawie do wszystkiego</i> / Monika Szwaja	11	F2, F3, F14
10.	<i>Plastusiowa mama: wspomnienia o Marii Kownackiej</i> / zebrała i oprac. Mariola Pryzwan	11	CW, F2

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

Cz. 2. Filie dla dzieci i młodzieży

Wyniki

Najczęściej wypożyczanymi książkami w oddziale dla dzieci F2 były, za wyjątkiem pozycji *Bolek i Lolek na safari*, opracowania lektur (zob. tab. 8).

Młodych czytelników najbardziej interesował film *Gwiezdny pył* – 39 wypożyczeń, następnie *Nieustraszeni bracia Grimm* (29 wypożyczeń) oraz *Harry Potter i Książę Półkrwi* (28 wypożyczeń). Najmniejszym powodzeniem, z grupy najchętniej wypożyczanych filmów, cieszył się *Scooby-Doo! i król Goblinów* – 24 (zob. tab. 9).

Tabela 8. Najczęściej wypożyczane książki w Filii nr 2 (oddział dla dzieci i młodzieży)²¹

Lp.	Tytuł książki/Autor	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>Nad Niemnem</i> / [tekst Katarzyna Musiał, Anna Willman]	21	F14dz, F27dz
2.	<i>Wesele</i> / [tekst Krzysztof Płatek; rozdz. III i IV oraz oprac. całości Anna Willman]	17	F14dz, F27dz
3.	<i>Lalka</i> / [tekst Marzena Gałuszka, biografia Jarosław Górnicki; oprac. Anna Willman]	17	F14dz, F27dz
4.	<i>Chłopi</i> / [tekst Bogdan Kozak ; oprac. Anna Willman]	16	F14dz, F27dz
5.	<i>Przedwiośnie</i> / [tekst Jolanta Chrostowska-Sufa; rozdz. III i IV oraz oprac. całości Anna Willman]	15	F14dz, F27dz
6.	<i>Ludzie bezdomni</i> / [tekst Krystyna Stachera; oprac. Anna Willman]	15	F14dz, F27dz
7.	<i>Dżuma</i> / [tekst Jarosław Górnicki ; oprac. Anna Willman]	12	F14dz, F27dz
8.	<i>Dziady</i> / [tekst Krzysztof Płatek, Maja Dobkowska (biografia); oprac. Anna Willman]	12	F14dz, F27dz
9.	<i>Ferdydurke</i> / [tekst Jolanta Chrostowska-Sufa; rozdz. III i oprac. całości Anna Willman]	11	F14dz, F27dz
10.	<i>Bolek i Lolek na safari</i> / [Iwona Czarkowska; il. Małgorzata Pietralik]	10	F14dz

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

W dziecięcym oddziale Filii nr 14 – w przeciwieństwie do Filii nr 2, w której udostępniano przede wszystkim opracowania lektur – najchętniej wypożyczanymi książkami były: *Policja Konna: przygoda w Kanadzie* Walta Disneya (25 wypożyczeń), *Do góry pod chmury* Disneya (24 wypożyczenia) oraz *Martynka w ZOO* Gilberta Delahaye'a i *Tupcio Chrupcio jest kłamczuszką* (po 23) (zob. tab. 10).

21 Moduł udostępniania uruchomiono 04.01.2010 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

Tabela 9. Najczęściej wypożyczone filmy w Filii nr 2 (oddział dla dzieci i młodzieży)²²

Lp.	Tytuł filmu/Reżyser	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	Gwiezdny pył / reż., scen. Matthew Vaughn	39	-
2.	<i>Nieustraszeni bracia Grimm</i> / Dimension Films and Metro-Goldwyn-Mayer Pictires presents; directed by Terry Gilliam	29	-
3.	<i>Harry Potter i Książę Półkrwi</i> / reż. David Yates	28	F14dz
4.	<i>Scooby-Dool i miecz samuraja</i> / reż. Christopher Berkeley	27	F14dz
5.	<i>Kopciuszek: roztańczona historia</i> / reż. Damon Santostefano	25	F14dz
6.	<i>Madagaskar 2</i> / reż. Eric Darnell, Tom McGrath	25	F14dz
7.	<i>Aloha Scooby-Dool!</i> / reż. Tim Maltby	25	F14dz
8.	<i>Scooby-Dool i legenda wampira</i> / reż. Scott	25	F14dz
9.	<i>Scooby-Dool ahoj piraci!</i> / reż. Chuck Sheetz	25	F14dz
10.	<i>Scooby-Dool i król Goblinów</i> / reż., scen. Joe Sichta	24	-

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

Filmem, który cieszył się największym zainteresowaniem był *Kudłaty zaprzęg* – 88 wypożyczeń, nieco rzadziej sięgano po: *Alvin i wiewiórki* oraz *Kroniki Spiderwick* – 84 oraz *Ultrapies* – 81 wypożyczeń (zob. tab. 11).

Porównanie najczęściej wypożyczanych przez dzieci i młodzież filmów w F2 oraz F14 wykazało, że spośród tych samych dostępnych tytułów, w każdej placówce powodzeniem cieszyły się inne tytuły (zob. tab. 9, 11).

²² Moduł udostępniania uruchomiono 04.01.2010 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

Tabela 10. Najczęściej wypożyczane książki w Filii nr 14 (oddział dla dzieci i młodzieży)²³

Lp.	Tytuł książki/Autor	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>Policja Konna: przygoda w Kanadzie</i> / Walt Disney	25	-
2.	<i>Do góry pod chmury</i> / Disney; tekst Sheila Sweeny Higginson; projekt graf. Elisabeth Andaluz	24	F2dz
3.	<i>Martynka w ZOO</i> / tekst oryginalny Gilbert Delahaye; tekst polski Wanda Chotomska; il. Marcel Marlier	23	F2dz
4.	<i>Tupcio Chrupcio jest kłamaczuszkiem</i> / il. Marco Campanella ; opowiedziała Basia Badowska; tekst Anna Casalis	23	F2dz
5.	<i>Ania i Krzys – przyjaciele Martynki nad morzem</i> / Marcel Marlier; tekst pol. Liliana Fabisińska	22	F2dz
6.	<i>Karuzela Mysi</i> / [tł. Iwona Zimnicka]	22	-
7.	<i>Zakochany kundel</i> / Walt Disney's; Jacek Kaczmarski opowiada	22	-
8.	<i>Koszmarny Karolek – szatańskie sztuczki: [3 księżeczki w 1]</i> / Francesca Simon; il. Tony Ross ; tł. Maria Makuch	22	F2dz, F27dz
9.	<i>W odwiedzinach u elfów</i> / Disney; [il. Judith Holmes Clarke i Adrienne Brown; tł. Andrzej Polkowski]	22	-
10.	<i>Jaś zostaje policjantem</i> / [tł. Iwona Zimnicka]	22	-

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

W oddziale dla dzieci Filii nr 27 zaobserwowano tendencję podobną jak w przypadku Filii nr 14, w której najczęściej wypożyczanymi książkami były bajki oraz pozycje dla młodzieży nie należące do kanonu lektur. Trzema najczęściej wypożyczanymi były: *Złodziej pioruna* Ricka Riordana, *Klan wilczy* Maite Carranzy oraz *Dziecko Noego* Erica Emmanuela Schmitta (zob. tab. 12).

²³ Moduł udostępniania uruchomiono 02.01.2009 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

Tabela 11. Najczęściej wypożyczane filmy w Filii nr 14 (oddział dla dzieci i młodzieży)²⁴

Lp.	Tytuł filmu/Reżyser	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>Kudłaty zaprzęg</i> / reż., scen. Robert Vince	88	F2dz
2.	<i>Alvin i wiewiórki</i> / reż. Tim Hill	84	F2dz
3.	<i>Kroniki Spiderwick</i> / reż. Mark Waters	84	F2dz
4.	<i>Ultrapies</i> / reż. Frederik Du Chau	81	F2dz
5.	<i>Baranek Shaun. Cz. 2, Postrzyżyny</i> / reż. Dave Osmond, Christopher Sadler	80	F2dz
6.	<i>Aryskotraci</i> / reż. Wolfgang Reitherman	78	F2dz
7.	<i>Pamiętnik księżniczki 2: królewskie zaręczyny</i> / reż. Gary Marshall	78	F2dz
8.	<i>Tom i Jerry - magiczny pierścień</i> / reż. James T. Walker	77	F2dz
9.	<i>Baranek Shaun. Cz. 1, Latawiec</i> / reż. Christopher Sadler, Rich Webber	77	F2dz
10.	<i>Epoka lodowcowa 2: odwilż</i> / reż. Carlos Saldanha	77	F2dz

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

Interesująco przedstawiają się różnice w częstotliwości wypożyczeń książek i filmów. W F14 najczęściej wypożyczaną książką była *Policja Konna: przygoda w Kanadzie* – 25 razy, a najczęściej udostępnianym filmem – *Kudłaty zaprzęg* – aż 88 razy (zob. tab. 10, 11). Zróżnicowana liczba wypożyczeń książek i filmów wynikać może z zapisów w regulaminie dla czytelników, zgodnie z którym filmy wypożyczane mogą być tylko na tydzień, bez możliwości prolongaty, natomiast książki na miesiąc, z możliwością przedłużenia terminu zwrotu.

²⁴ Moduł udostępniania uruchomiono 02.01.2009 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

Tabela 12. Najczęściej wypożyczane książki w Filii nr 27 (oddział dla dzieci i młodzieży)²⁵

Lp.	Tytuł książki/Autor	Liczba wypożyczeń	Dostępność tytułu w innych filiach*
1.	<i>Złodziej pioruna</i> / Rick Riordan	9	F2dz, F14dz
2.	<i>Klan wilczycy</i> / Maite Carranza	9	F2dz, F14dz
3.	<i>Dziecko Noego</i> / Eric-Emmanuel Schmitt; przekł. Barbara Grzegorzewska	7	F2dz, F3dz, F14dz
4.	<i>Wilk</i> / Katarzyna Berenika Miszczuk	7	-
5.	<i>Pozerki</i> / Rachel Maude	7	F3dz
6.	<i>Czerwone krzesło</i> / Andrzej Maleszka; il. Igor Morski	7	F2dz, F14dz
7.	<i>Wystarczy, że jesteś</i> / Małgorzata Gutowska-Adamczyk	7	F2dz
8.	<i>Niepokój</i> / Michael Grant; [tł. z ang.]	7	F2dz, F3dz
9.	<i>Zemsta Czarownicy</i> / Joseph Delaney	6	F14dz
10.	<i>Pocałunek</i> / Jacqueline Wilson	6	F2dz, F3dz, F14dz

Źródło: Biblioteka Raczyńskich, Samodzielna Sekcja Komputerowa.

Wnioski

Analiza udostępnień książek z placówek dla czytelników dorosłych Biblioteki Raczyńskich wskazuje, że największą popularnością cieszyła się przede wszystkim beletrystyka (Filie nr: 2, 14 i 27) (zob. tab. 2, 5, 7). Należy zwrócić uwagę, że jedną z dziesięciu najchętniej wypożyczanych książek w F27 był: *Zaginiony symbol* Browna (zob. tab. 7). Książka

²⁵ Moduł udostępniania uruchomiono 04.01.2010 roku.

* Wymienione są tylko filie, w których wypożyczanie odbywa się poprzez system Horizon.

ta, według Andrzeja Rostockiego (2010 a, 2010 b, 2010 c), należała także do grupy dziesięciu bestsellerów kwietnia, maja oraz czerwca 2010 roku w kategorii *Literatury obcej*, w badaniach przeprowadzonych przez Empik była też jedną z najpopularniejszych książek w kategorii *Literatury zagranicznej* (Plebiscyt, 2010).

Filia, w której czytelnicy chętnie wypożyczali zarówno książki popularno-naukowe jak i beletrystykę, była Filia nr 3 (zob. tab. 4). Interesująco przedstawia się porównanie częstotliwości wypożyczeń książek w tej Filii oraz w F27, w których moduł udostępniania uruchomiono w krótkim odstępie czasu: w F3 – 02.11.2009, w F27 dwa miesiące później – 04.01.2010 roku. W F3 po najbardziej interesującą książkę sięgnięto 31 razy (*Kultura szlachecka w Polsce: rozkwit – upadek – relikty*), a w F27 – 17-krotnie (*W pierścieniu ognia*). W F3 najrzadziej, spośród dziesięciu najchętniej wypożyczanych książek, udostępniana była *Amazonia* (22-krotnie), a w F27 *Plastusiowa mama: wspomnienia o Marii Kownackiej* (11-krotnie) (zob. tab. 4, 7).

Porównanie dostępności tytułów w F3 i F27 wykazało, że z dziesięciu najczęściej udostępnianych książek w F3 tylko trzy znajdowały się również w F27 (*Kultura szlachecka w Polsce: rozkwit – upadek – relikty*; *Zagubiona przeszłość*; *Empirowy pasjans*), a z tytułów najchętniej wypożyczanych w F27 tylko dwa nie były osiągalne w F3 (*Pod szczęśliwą gwiazdą* i *Plastusiowa mama: wspomnienia o Marii Kownackiej*) (zob. tab. 4, 7).

Dość niepokojąco, z punktu widzenia rozwoju intelektualnego młodego pokolenia, przedstawiają się dane uzyskane z oddziału dla dzieci w F2dz (zob. tab. 8), w której najchętniej wypożyczano opracowania lektur.

Porównanie częstotliwości wypożyczeń książek w oddziałach dla młodzieży F2dz i F27dz – moduł udostępniania uruchomiono w tym samym czasie (04.01.2010) – wykazało, że w F2dz najpopularniejszą pozycję wypożyczono 21 razy (opracowanie *Nad Niemnem*), a w F27dz tylko 9-cio krotnie (*Złodziej pioruna*), przy czym należy zwrócić uwagę, że w F2dz książkę która była na ostatnim, dziesiątym miejscu w rankingu wypożyczono 10 razy (*Bolek i Lolek na safari*).

Spośród dziesięciu najchętniej wypożyczanych książek w F2dz tylko jedna z nich nie była dostępna w F27dz: *Bolek i Lolek na safari*. Z kolei spośród najciekawszych tytułów w F27dz trzech nie można było wypożyczyć w F2dz: *Wilk*, *Pozerki* i *Zemsta Czarownicy*. Wydaje się, iż jedną z przyczyn różnic w preferencjach jest to, iż użytkownikami filii są inne grupy młodych czytelników – w F2dz młodzież szkolna, a w F27dz małe dzieci. Ponadto należałoby również porównać frekwencję czytelników w obu placówkach (zob. tab. 8, 12).

W dziecięcym oddziale F14 najczęściej wypożyczane były bajeczki dla młodszych dzieci (zob. tab. 10), a w F27 beletrystyka (zob. tab. 12).

Zainteresowanie filmami w filiach dla dorosłych czytelników było duże, przy czym większą częstotliwość wypożyczeń odnotowano w F14 niż w F2. Za jedną z przyczyn tej sytuacji należy uznać różny czas uruchomienia modułu udostępniania – w F2 – 02.01.2009 roku, a w F14 rok wcześniej – 02.01.2008 roku. Kilka tytułów cieszyło się powodzeniem w obu filiach: *Diabeł ubiera się u Prady*, *Noc w Muzeum* oraz *Pachnidło* (zob. tab. 3, 6).

W filiach dla dzieci i młodzieży żaden tytuł filmu nie powtarzał się; większą częstotliwość wypożyczeń odnotowano w F14dz niż w F2dz. Jednakże – tak jak w przypadku oddziałów dla czytelników dorosłych – w F14dz moduł udostępniania uruchomiono 02.01.2009 roku, a w F2 04.01.2010 roku. W F2dz najczęściej wypożyczano film: *Gwiezdny pył* (39 udostępnień), a w F14dz – *Kudłaty zaprzęg* (88) (zob. tab. 9, 11).

Preferencje czytelnicze klientów BR są tożsame z wynikami badań, które w 2008 roku przeprowadziła Biblioteka Narodowa przy współpracy z TNS OBOP. Na podstawie wypowiedzi respondentów określono między innymi jakie książki cieszą się największym powodzeniem. Osoby, które zadeklarowały kontakt z co najmniej jedną książką, wybierały przede wszystkim takie popularne powieści, jak: obyczajowo-romansowe (18%) i sensacyjno-kryminalne (15%) oraz książki encyklopedyczno-poradnikowe (14%). Więcej amatorów znajdowała literatura piękna (65%), niż niebeletrystyczna (46%). Należy zaznaczyć, że najwyższy wskaźnik czytelnictwa był w grupie wiekowej od 15 do 19 lat ze względu na szkolny obowiązek czytania lektur (*Najniższy*, 2009).

Nie wiadomo jak przedstawiają się gusta czytelników korzystających z pozostałych placówek BR. Pomijając filie specjalistyczne, w których oferowane są książki o sprecyzowanym profilu, myślę że można założyć, iż w pozostałych placówkach BR powodzeniem cieszą się przede wszystkim beletrystyka oraz książki popularnie określane jako bestsellery (Gołębiewski i Frołow, 2009).

W przyszłości warto sprawdzić, czy tendencje zaobserwowane w filiach, w których moduł udostępniania został uruchomiony stosunkowo niedawno (F2dz, F3, F27 oraz F27dz), zostaną utrzymane w dłuższej perspektywie czasu. Inną kwestię stanowią możliwości pozyskania bardziej szczegółowych informacji dzięki zastosowaniu systemu Horizon. Wyniki badań preferencji czytelniczych z pewnością byłyby bogatsze, gdyby można było uzyskać dane o częstotliwości wypożyczeń wybranych tytułów książek i filmów z uwzględnieniem płci użytkowników oraz generować liczbę wypożyczeń w dowolnych ramach czasowych. Miejmy nadzieję, że przyszłość przyniesie takie udoskonolenia systemu Horizon, które pozwolą na dokonywanie szerszych oraz bardziej wnikliwych analiz.

Bibliografia

- Gołębiewski L., Frołow J. (2009), *Co czytają Polacy? „Wprost 24”* [online]. 2009, nr 28 (1383) [dostęp: 2010-09-15]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.wprost.pl/ar/165622/Co-czytaja-Polacy/>
- Najniższy poziom czytelnictwa w historii* [online]. 2009 [dostęp: 2010-09-15]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.rp.pl/artukul/17,279387.html>.
- Plebiscyt Bestsellery Empiku 2010 na półmetku! - najpopularniejsze książki, płyty, filmy i gry ostatnich 6 miesięcy* [online]. 2010 [dostęp: 15-09-2010]. Dostępny w World Wide Web: [http://www.ksiazka.net.pl/index.php?id=4&no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=5133&cHash=d39614610b](http://www.ksiazka.net.pl/index.php?id=4&no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=5133&cHash=d39614610b).
- Rostocki A. (2010 a), *Bestsellery kwietnia 2010*. „Notes Wydawniczy”, nr 5 (217), s. 27.
- Rostocki A. (2010 b), *Bestsellery maja 2010*. „Notes Wydawniczy”, nr 6 (218), s. 28.
- Rostocki A. (2010 c), *Bestsellery czerwca 2010*. „Notes Wydawniczy”, nr 7 (219), s. 35.

Anna Kleiber

The analysis of readers' preferences in the Raczyński Library with Horizon system access

Summary

The article presents the readers' preferences while using the collection of Raczyński Library in Poznań. The access is enabled by Horizon system. The research was made in five library's institutions: the Main Library and four library branches. The analysis indicates that the most demanded materials were fiction books, but a great deal of users decided to borrow films as well.